

Estoc empresarial de Catalunya (1)

Nombre d'empreses, evolució en temps de crisi i condició jurídica

Departament d'Economia i Empresa, Novembre 2012

1. Introducció

Aquest és el primer de tres informes PIMEC sobre l'estoc d'empreses existents a Catalunya, realitzat amb l'objecte d'identificar des d'una perspectiva molt específica, el nombre d'empreses, l'estructura productiva de l'economia catalana. En aquest informe se centra l'atenció en les empreses existents, en com han evolucionat en un període de crisi (2008-2012) i en la seva condició jurídica.

Els altres dos informes sobre el mateix tema tracten els aspectes de dimensió d'empresa en nombre de treballadors¹ i distribució sectorial de les empreses², en ambdós casos considerant no només l'estoc sinó també l'evolució 2008-2012.

La font bàsica que s'ha utilitzat és el DIRCE, *Directorio Central de Empresas*, publicat per l'INE, *Instituto Nacional de Estadística*, que proporciona, any rere any, amb sèries disponibles des de 1999, informació notablement detallada del nombre d'unitats empresarials per comunitat autònoma, forma jurídica i sector d'activitat al qual pertanyen (llevat del primari). Aquest fet permet comparar les dades obtingudes per Catalunya amb les del marc de referència del conjunt de l'Estat espanyol.

Tal i com s'ha indicat, l'abast temporal és des de 2008 fins a 2012 (última dada disponible), tot i que s'ha de tenir en compte que l'etiqueta temporal que fa servir el DIRCE fa referència a 1 de gener de l'any especificat, la qual cosa permet assimilar la dada a la de l'any n-1 continguda en d'altres fonts d'informació.

Les fonts d'informació primària que utilitza l'INE per a elaborar el DIRCE són de dos tipus (entre parèntesi s'indica la informació obtinguda de cada font):

- Administració tributària: IAE (activitat i localització), IRPF (per dimensió d'empresa).
- Seguretat Social: cotitzacions (localització, activitat i dimensió).

Apart de les dades del DIRCE, s'ha considerat oportú recollir a efectes documentals en aquest mateix document les dades d'una altra font sobre la dinàmica empresarial que utilitza una metodologia clarament diferenciada, el Registre Mercantil Central. Aquest registre proporciona informació sobre constitucions i dissolucions de societats mercantils amb resultats d'evolució de l'estoc empresarial molt diferents dels del DIRCE (veure justificació i dades a l'Annex 1), per bé que s'utilitza amb una certa freqüència com a referent per prendre el pols a la dinàmica de creacions societàries.

¹ Informes Pimec 11/2012.

² Informes Pimec 12/2012.

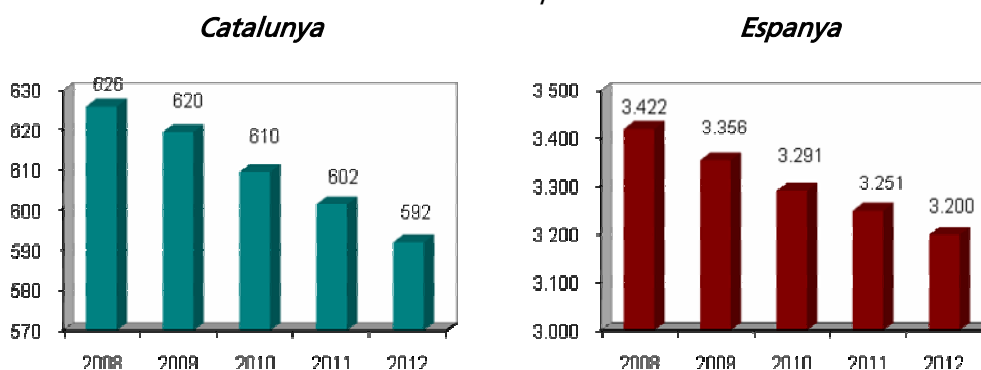
2. Evolució del nombre d'empreses a Catalunya i Espanya

El nombre d'empreses existents a Catalunya el 2012 és xifra en 592.192. Des del 2008, any en que se'n comptabilitzaven 626.020, s'ha produït una reducció de 33.828 empreses, és a dir, un 5,4% (gràfic 1).

En el mateix sentit, però amb una caiguda encara més accentuada, el nombre d'empreses al conjunt d'Espanya va passar de 3.422.239 el 2008 a 3.199.617 el 2012. Això suposa una pèrdua de 222.622 unitats empresarials, el que representa una reducció del 6,5%.

Gràfic 1. Evolució del nombre d'empreses a Catalunya i a Espanya. 2008-2012.

Milers d'empreses

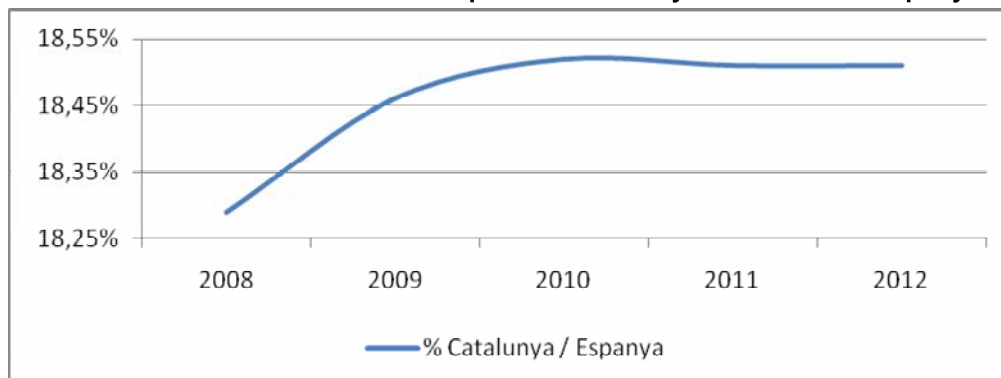

Font: PIMEC a partir del Directorio Central de Empresas de l'INE.

Nota: Les dades fan referència a 1 de gener de l'any indicat.

La pèrdua relativa més gran del nombre d'empreses a Espanya que a Catalunya, porta associat un augment de pes del nombre d'empreses catalanes en el conjunt estatal. Així, el 2012 les empreses catalanes representaven el 18,51% de les espanyoles, superior en 0,22 punts percentuals al pes de l'any 2008, que era del 18,29% (gràfic 2 i taula 1).

Gràfic 2. Evolució del nombre d'empreses a Catalunya sobre el total espanyol

Font: PIMEC a partir del Directorio Central de Empresas de l'INE.

Taula 1. Evolució del nombre d'empreses a Catalunya i Espanya. 2008-2012.

Nombre d'empreses, taxa de variació i pes

Any	Catalunya		
	Nombre	Variació absoluta	Taxa variació
2008	626.020		
2009	619.624	-6.396	-1,02%
2010	609.670	-9.954	-1,61%
2011	601.801	-7.869	-1,29%
2012	592.192	-9.609	-1,60%
<i>2008-2012</i>		<i>-33.828</i>	<i>-5,40%</i>

Any	Espanya		
	Nombre	Variació absoluta	Taxa variació
2008	3.422.239		
2009	3.355.830	-66.409	-1,94%
2010	3.291.263	-64.567	-1,92%
2011	3.250.576	-40.687	-1,24%
2012	3.199.617	-50.959	-1,57%
<i>2008-2012</i>		<i>-222.622</i>	<i>-6,51%</i>

Any	Catalunya sobre Espanya		
	Pes	Variació absoluta	Taxa variació
2008	18,29%		
2009	18,46%	0,17	0,94%
2010	18,52%	0,06	0,32%
2011	18,51%	-0,01	-0,06%
2012	18,51%	-0,01	-0,03%
<i>2008-2012</i>		<i>0,22</i>	<i>1,18%</i>

Font: PIMEC a partir del Directorio Central de Empresas de l'INE.

Nota: Les dades fan referència a 1 de gener de l'any indicat.

3. Empreses i evolució per condició jurídica

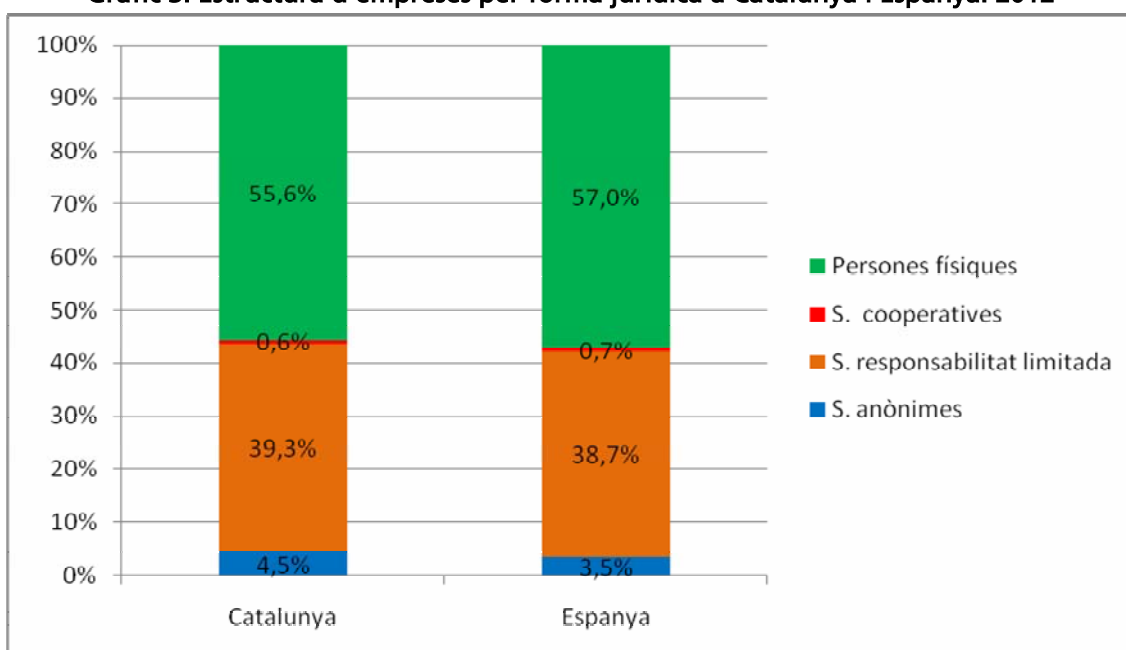
L'estructura empresarial catalana ve dominada per dues figures que destaquen sobre la resta: la gran presència de persones físiques, que representen al voltant del 50% d'unitats empresarials, i les societats de responsabilitat limitada, que representen al voltant del 35% del total.

La resta d'unitats per condició jurídica són les associacions i altres tipus, que se situen al voltant del 8% a Catalunya i del 5% a Espanya, les societats anònimes, a l'entorn del 4% a Catalunya i del 3% a Espanya, i les societats col·lectives, comanditàries i comunitats de béns per sobre del 2% a Catalunya i del 3% a Espanya. La resta es correspon a societats cooperatives i organismes autònoms i altres.

En aquest apartat de l'informe ens centrem en les empreses constituïdes sota les formes jurídiques mercantils més habituals; és a dir, exclouem les associacions, els organismes autònoms i les societats col·lectives, comanditàries i comunitats de béns (veure Annex 2 pel detall de totes les formes).

Considerant doncs, les persones físiques, les societats (anònimes i limitades) i les cooperatives, l'estructura empresarial catalana és la que figura al gràfic 3, en el que hi figuren també les dades corresponents al conjunt d'Espanya.

Gràfic 3. Estructura d'empreses per forma jurídica a Catalunya i Espanya. 2012

Font: PIMEC a partir del Directorio Central de Empresas de l'INE.

Durant el període de crisi que estem analitzant (2008-2012) l'evolució de les empreses en funció de la seva condició presenta tendències diferents queden recollides en la taula 2. De l'observació de les dades se'n desprenen els punts següents (veure també gràfic 4):

- La reducció d'empreses, entre 2008 i 2012, sense tenir en compte les formes no analitzades és lleugerament més accentuada que tenint-les en compte (-7,21% a Catalunya i -7,53 a Espanya).
- A Catalunya hi ha, el 2012, 292.623 empreses amb forma jurídica de persona física. Des de 2008 n'han desaparegut 32.547 (201.464 al conjunt de l'Estat), el que significa una reducció del 10% i una taxa anual del -2,6%.
- El nombre de societats de responsabilitat limitada és de 206.883, una xifra inferior en 5.374 unitats a la de l'any 2008. La variació percentual absoluta ha estat la més baixa de les condicions jurídiques considerades, un 2,53%.
- El nombre de societats anònimes existents a Catalunya és de 23.421 en data 2012. La seva evolució també ha estat a la baixa, enregistrant-se una pèrdua de 2.242 societats des de 2008, això és, un 8,74% menys.
- Pel que fa a les societats cooperatives, a Catalunya n'hi ha 3.345, i han sofert una caiguda del 17,61% des de 2008, per sobre de l'experimentada en el conjunt de l'Estat, que ha estat de l'11,23%.

Taula 2. Empreses per condició jurídica. 2008-2012

Nombre d'empreses, taxa de variació i pes

	2008	2009	2010	2011	2012	(1)Taxa acumulativa	Canvi	Var % 08-12
Catalunya 7,21%	567.150	557.875	546.114	536.701	526.272	-1,38%	-40.878	-
S. anònimes	25.663	24.885	23.868	24.024	23.421	-2,26%	-2.242	-8,74%
S. responsabilitat limitada	212.257	211.506	208.964	207.404	206.883	-0,64%	-5.374	-2,53%
S. cooperatives	4.060	3.804	3.601	3.477	3.345	-4,73%	-715	-17,61%
Persones físiques	325.170	317.680	309.681	301.796	292.623	-2,60%	-32.547	-10,01%
Espanya 7,53%	3.140.975	3.067.530	2.999.807	2.956.260	2.904.337	-1,67%	-236.638	-
S. anònimes	113.130	109.330	105.203	104.636	102.532	-2,43%	-10.598	-9,37%
S. responsabilitat limitada	1.145.398	1.140.820	1.125.990	1.122.786	1.123.574	-0,48%	-21.824	-1,91%
Societats cooperatives	24.516	23.483	22.702	22.273	21.764	-2,93%	-2.752	-11,23%
Persones físiques	1.857.931	1.793.897	1.745.912	1.706.565	1.656.467	-2,83%	-201.464	-10,84%

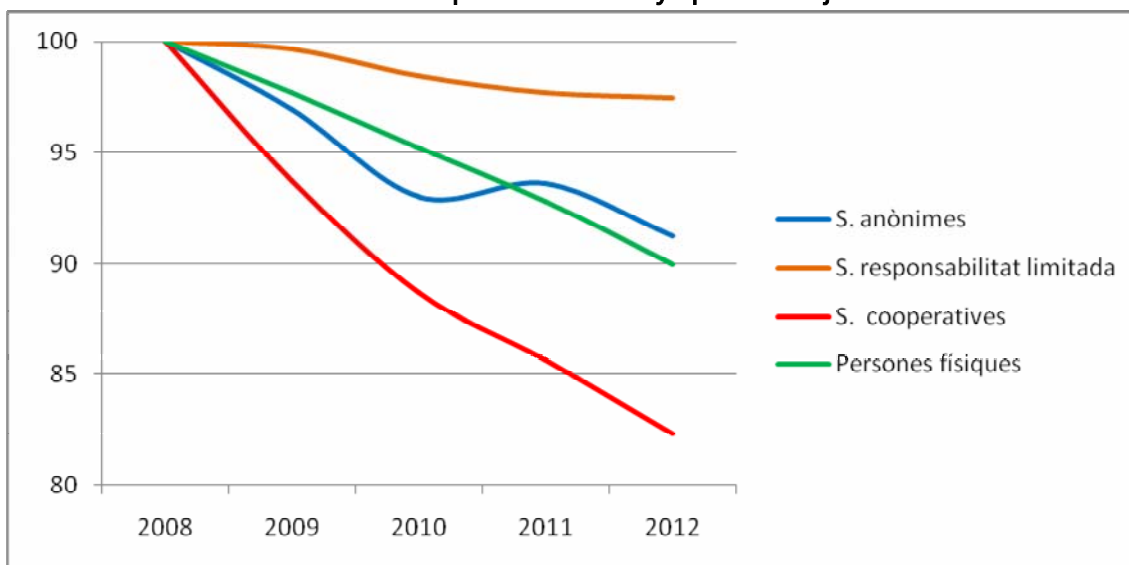
Pes Catalunya / Espanya	18,1	18,2	18,2	18,2	18,1	0,29%	0,06
S. anònimes	22,7	22,8	22,7	23,0	22,8	0,17%	0,16
S. responsabilitat limitada	18,5	18,5	18,6	18,5	18,4	-0,16%	-0,12
Societats cooperatives	16,6	16,2	15,9	15,6	15,4	-1,85%	-1,19
Persones físiques	17,5	17,7	17,7	17,7	17,7	0,23%	0,16

(1) Taxa acumulativa 2008-2012.

Font: PIMEC a partir del Directorio Central de Empresas de l'INE.

Nota: Les dades fan referència a 1 de gener de l'any indicat.

Gràfic 4. Evolució del nombre d'empreses a Catalunya per forma jurídica. Índex 2008=100

Font: PIMEC a partir del Directorio Central de Empresas de l'INE

En relació al pes de les empreses catalanes sobre el conjunt de les espanyoles destaquem els següents aspectes:

- El pes de les empreses catalanes sota les condicions jurídiques considerades (persones físiques, societats limitades, societats anònimes i cooperatives), se situa a 2012 en el 18,1%, amb un lleu augment de pes des de 2008 de 0,29 punts percentuals.
- Les societats anònimes catalanes representen el 22,8% de les espanyoles i les societats de responsabilitat limitada el 18,4%. Mentre les primeres augmenten de pes des de 2008 (+0,16 punts percentuals), les segones el redueixen (-0,12 punts percentuals).
- Les empreses catalanes constituïdes com a persones físiques representen el 17,9% de les estatals i des de 2008 augmenten lleument el seu pes en 0,16 punts percentuals).

Pel que fa a la dinàmica sobre l'estructura empresarial en funció de la seva forma jurídica, l'evolució ha estat similar tant a Catalunya com a Espanya. Les societats anònimes han perdut pes de forma molt feble, les societats de responsabilitat limitada n'han guanyat (1,89 punts percentuals a Catalunya i 2,22 punts percentuals a Espanya) i, finalment les empreses amb forma de persona física han estat les que n'han perdut més (-1,73 punts percentuals a Catalunya i -2,12 punts percentuals a Espanya).

4. Resum

Entre 2008 i 2012 s'ha produït una caiguda ininterrompuda del nombre d'empreses, tant a Catalunya com a Espanya, sent aquest descens lleugerament major al conjunt de l'Estat. En total, a Catalunya han desaparegut 33.828 empreses (-5,4%) mentre que a Espanya la caiguda ha estat de 222.622, d'un -6,5%.

L'estructura empresarial catalana està formada més de la seva meitat per persones físiques (55,6% de les empreses), seguides de les societats de responsabilitat limitada (39,3%) i de les societats anònimes (4,5%). En comparació al conjunt espanyol, a Catalunya hi ha un lleuger major pes de les societats anònimes i de les societats de responsabilitat limitada, i menys societats cooperatives i persones físiques.

La dinàmica 2008-2012 indica que les empreses catalanes, segons condició jurídica, han disminuït en totes les seves formes. Aquesta pèrdua d'unitats empresarials ha estat especialment important en termes relatius per les cooperatives (-17,6%), seguides de les persones físiques (-10,0%), les societats anònimes (-8,7%) i les societats de responsabilitat limitada (-2,5%).

Annex 1.

Creació i dissolució de societats mercantils en base a les dades de l'Idescat a partir de dades del Registro Mercantil Central

L'Institut d'Estadística de Catalunya compila la informació provinent del Registro Mercantil Central i la publica. Per constitució de societats mercantils s'entén el nombre de societats inscrites en el Registro Mercantil Central en l'any de referència, independentment de la data en què inicien la seves activitats comercials. Per dissolucions de societats mercantils s'entén el nombre de baixes en el Registro Mercantil Central segons l'escriptura de dissolució.

La referència que s'utilitza en aquesta estadística és la data de publicació en el Boletín Oficial del Registro Mercantil (B.O.R.M.E.).

Les societats mercantils principals són les societats anònimes, les societats de responsabilitat limitada, les societats col·lectives i les societats comanditàries.

Aquesta font és un bon indicador de la creació d'empreses però presenta alguns problemes de fiabilitat pel que fa a la seva dissolució, ja que en molts casos, empreses que efectivament abandonen l'activitat no desapareixen del registre perquè no ho notifiquen. Tot i això, el registre és un indicador de la dinàmica al llarg del temps. La creació i dissolució de societats mercantils és un indicador que en certs aspectes pot tenir certa relació amb les expectatives percebudes pels agents econòmics, tot i que no mostri una relació estreta amb l'estoc d'empreses operant en el mercat.

A efectes documentals, en la taula A1 i en els gràfics A1 i A2 es recullen les magnituds de creació i dissolució entre 2007 i 2011. En destaquem els punts següents:

- Disminució considerable del nombre de societats creades entre 2007 i 2011 (al voltant del 40% per a Catalunya i Espanya). Es creen 10.000 societats menys a Catalunya i 60.000 societats menys a Espanya que abans de la crisi.
- La dissolució de societats mercantils augmenta un 9% a Catalunya i un 7% a Espanya.
- L'alentiment en el ritme de creació d'empreses és molt accentuat el 2008 i 2009 i, mostra una certa recuperació el 2011.
- L'augment en el ritme de dissolucions de societats mercantils s'accelera a Catalunya el 2010 i el 2011, mentre que a Espanya l'acceleració s'endarrereix a 2011.

- El pes de les societats mercantils creades a Catalunya sobre el de les creades a Espanya se situa sistemàticament per sobre del 17,8%.
- El pes de les societats mercantils dissoltes a Catalunya sobre el de les dissoltes a Espanya se situa entre l'11,5% i el 12,6%, molt per sota del pes de les societats creades.

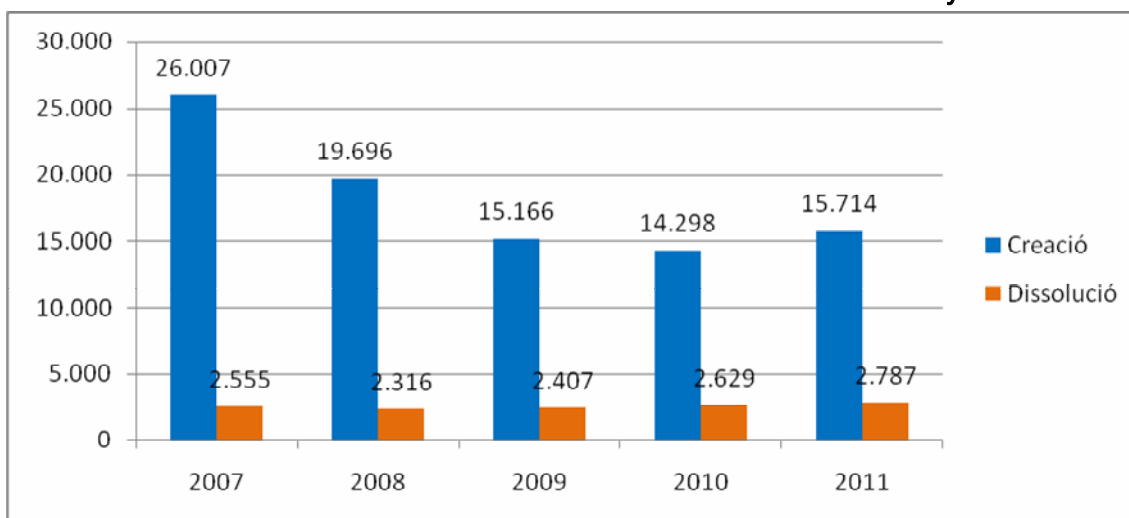
Taula A1. Creació i dissolució de societats mercantils. 2007-2011

Nombre i taxa de variació.

	2007	2008	2009	2010	2011	Canvi	Var % 07-11
Catalunya							
Creació	26.007	19.696	15.166	14.298	15.714	-10.293	-39,6%
Taxa de variació		-24,3%	-23,0%	-5,7%	9,9%		
Dissolució	2.555	2.316	2.407	2.629	2.787	232	9,1%
Taxa de variació		-9,4%	3,9%	9,2%	6,0%		
Espanya							
Creació	145.593	107.241	79.757	80.394	84.954	-60.639	-41,6%
Taxa de variació		-26,3%	-25,6%	0,8%	5,7%		
Dissolució	20.710	20.208	20.644	20.892	22.141	1.431	6,9%
Taxa de variació		-2,4%	2,2%	1,2%	6,0%		
Pes Catalunya / Espanya							
Creació	17,9%	18,4%	19,0%	17,8%	18,5%		
Dissolució	12,3%	11,5%	11,7%	12,6%	12,6%		

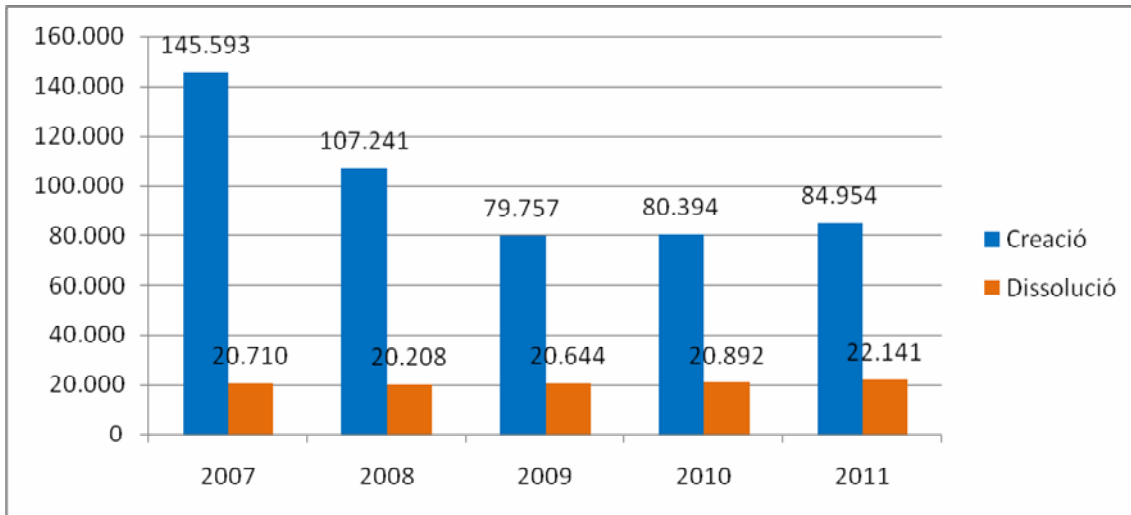
Font: PIMEC a partir del Registro Mercantil Central i de l'Idescat.

Gràfic A1. Creació i dissolució de societats mercantils a Catalunya

Font: PIMEC a partir del Registro Mercantil Central i de l'Idescat.

Gràfic A2. Creació i dissolució de societats mercantils a Espanya

Font: PIMEC a partir del Registro Mercantil Central i de l'Idescat.

Annex 2.

Nombre d'empreses considerant totes les formes jurídiques contemplades al DIRCE

Empreses per condició jurídica. 2008-2012

Nombre d'empreses, taxa de variació i pes

	2008	2009	2010	2011	2012	(1)Taxa acumulativa	Canvi	Var % 08-12
Catalunya	626.020	619.624	609.670	601.801	592.192	-1,38%	-33.828	-5,40%
S. anònimes	25.663	24.885	23.868	24.024	23.421	-2,26%	-2.242	-8,74%
S. responsabilitat limitada	212.257	211.506	208.964	207.404	206.883	-0,64%	-5.374	-2,53%
S. col·lectives, comanditàries i com. béns	11.620	12.863	13.746	14.685	15.459	7,40%	3.839	33,04%
S. cooperatives	4.060	3.804	3.601	3.477	3.345	-4,73%	-715	-17,61%
Associacions i altres tipus	46.104	47.726	48.645	49.249	49.304	1,69%	3.200	6,94%
Org. autònoms i altres	1.146	1.160	1.165	1.166	1.157	0,24%	11	0,96%
Persones físiques	325.170	317.680	309.681	301.796	292.623	-2,60%	-32.547	-10,01%
<i>Sense assoc i orgautòn.</i>	<i>578.770</i>	<i>570.738</i>	<i>559.860</i>	<i>551.386</i>	<i>541.731</i>	<i>-1,64%</i>	<i>-37.039</i>	<i>-6,40%</i>
Espanya	3.422.239	3.355.830	3.291.263	3.250.576	3.199.617	-1,67%	-222.622	-6,51%
S. anònimes	113.130	109.330	105.203	104.636	102.532	-2,43%	-10.598	-9,37%
S.responsabilitat limitada	1.145.398	1.140.820	1.125.990	1.122.786	1.123.574	-0,48%	-21.824	-1,91%
S. col·lectives, comanditàries i com. béns	113.804	115.222	114.546	114.418	114.154	0,08%	350	0,31%
Societats cooperatives	24.516	23.483	22.702	22.273	21.764	-2,93%	-2.752	-11,23%
Associacions i altres tipus	158.730	164.284	168.364	171.268	172.495	2,10%	13.765	8,67%
Org. autònoms i altres	8.730	8.794	8.546	8.630	8.631	-0,28%	-99	-1,13%
Persones físiques	1.857.931	1.793.897	1.745.912	1.706.565	1.656.467	-2,83%	-201.464	-10,84%
<i>Sense assoc i orgautòn.</i>	<i>3.254.779</i>	<i>3.182.752</i>	<i>3.114.353</i>	<i>3.070.678</i>	<i>3.018.491</i>	<i>-1,87%</i>	<i>-236.288</i>	<i>-7,26%</i>
Pes Catalunya / Espanya	18,3	18,5	18,5	18,5	18,5	0,29%	0,22	
S. anònimes	22,7	22,8	22,7	23,0	22,8	0,17%	0,16	
S. responsabilitat limitada	18,5	18,5	18,6	18,5	18,4	-0,16%	-0,12	
S. col·lectives, comanditàries i com. béns	10,2	11,2	12,0	12,8	13,5	7,31%	3,33	
Societats cooperatives	16,6	16,2	15,9	15,6	15,4	-1,85%	-1,19	
Associacions i altres tipus	29,0	29,1	28,9	28,8	28,6	-0,40%	-0,46	
Organismes autònoms i altres	13,1	13,2	13,6	13,5	13,4	0,53%	0,28	
Persones físiques	17,5	17,7	17,7	17,7	17,7	0,23%	0,16	
<i>Sense assoc. i org. autònoms</i>	<i>17,8</i>	<i>17,9</i>	<i>18,0</i>	<i>18,0</i>	<i>17,9</i>	<i>0,23%</i>	<i>0,16</i>	

(1) Taxa acumulativa 2008-2012.

Font: PIMEC a partir del Directorio Central de Empresas de l'INE.

Nota: Les dades fan referència a 1 de gener de l'any indicat.

Estructura de les empreses per condició jurídica. 2008-2012

Pes sobre el total del nombre d'empreses i canvi i diferència en punts percentuals.

	2008	2009	2010	2011	2012	Canvi 08-12
Catalunya	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,00
Societats anònimes	4,1	4,0	3,9	4,0	4,0	-0,14
Societats de responsabilitat limitada	33,9	34,1	34,3	34,5	34,9	1,03
S. col·lectives, comanditàries i comunitats de béns	1,9	2,1	2,3	2,4	2,6	0,75
Societats cooperatives	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	-0,08
Associacions i altres tipus	7,4	7,7	8,0	8,2	8,3	0,96
Organismes autònoms i altres	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,01
Persones físiques	51,9	51,3	50,8	50,1	49,4	-2,53
Espanya	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,00
Societats anònimes	3,3	3,3	3,2	3,2	3,2	-0,10
Societats de responsabilitat limitada	33,5	34,0	34,2	34,5	35,1	1,65
S. col·lectives, comanditàries i comunitats de béns	3,3	3,4	3,5	3,5	3,6	0,24
Societats cooperatives	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	-0,04
Associacions i altres tipus	4,6	4,9	5,1	5,3	5,4	0,75
Organismes autònoms i altres	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,01
Persones físiques	54,3	53,5	53,0	52,5	51,8	-2,52
Diferències pes Catalunya - Espanya	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Societats anònimes	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	
Societats de responsabilitat limitada	0,4	0,1	0,1	-0,1	-0,2	
S. col·lectives, comanditàries i comunitats de béns	-1,5	-1,4	-1,2	-1,1	-1,0	
Societats cooperatives	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	
Associacions i altres tipus	2,7	2,8	2,9	2,9	2,9	
Organismes autònoms i altres	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	
Persones físiques	-2,3	-2,2	-2,3	-2,4	-2,4	

Font: PIMEC a partir del Directorio Central de Empresas de l'INE.

Nota: Les dades fan referència a 1 de gener de l'any indicat.